

Херберт Маркузе се фокусира на Хегелову тезу о крају уметности, предвиђајући ситуацију у којој би уметност могла да обликује друштвену стварност и продукује нову културу и друштво по узору на уметничко дело, изгубивши на тај начин своју илузорну позицију и статус реалиета који је независан од стварности. Маркузе подсећа да је, према Хегеловом мишљењу, особина велике уметности да своди стварност на властиту суштину и да истовремено приказује фундаменталне чиниоце духа и слободе. Као и Хегел, Маркузе тематизује испитивање књижевности у склоп испитивања повести, закључујујући да је развој уметничких форми често подстакнут управо њиховим претходним сукобљавањем и прожимањем. Маркузеово испитивање културно-повесних околности и дефинисање димензија које „настају“ у том процесу свој корен има не само у Хегеловој филозофији, него и у Шилеровом тематизовању културе у Писмима о естетском васпитању човека.

Један од аутора који се у разматрањима утицаја Хегелове филозофије не помиње често, а који много „дугује“ управо Хегеловој концепцији јесте Жан Пол Сартр. Џејмсон чак истиче да Сартров егзистенцијализам „сигурно не дугује свој огромни утицај толико елементима из Кјеркегора или Хајдегера колико онима које је нашао код Хегела“! Управо Хегел поставља темеље за бројне правце који тематизују однос између естетске аутономије и политичког ангажмана, чији представници су и Сартр, и Мерло-Понти и Адорно. Теза о уметности као форми апсолутног духа неминовно отвара читав дијапазон могућности да се расветле односи уметности и других облика друштвеног, културног и политичког живота. Једна од битних импликација тих односа јесте и Сартрова концепција ангажоване књижевности, као и сваки став да уметник не може да ћути о епохи у којој се налази. Више у: Сартр, Ж. П., „Ангажована књижевност“, у: О књижевности и писцима, Култура, Београд, 1962., стр.7-9. Маркузе, ипак, сматра да књижевност може бити револуционарна само у односу према властитом садржају, те да политичка моћ уметности лежи само у њеној естетској димензији. - Marcuse, H., *The aesthetic dimension*, Beacon Press, Boston, 1978., стр. XII. Више о ангажованој уметности – Сартр, Ж. П., *Шта је књижевност*, Полит, Београд, 1984., стр. 3-17. Рансијер додаје да ангажовање није уметничка категорија: не због тога што је уметност аполитична, него због тога што је њена позиција мета-политичка! – Ransier, J., *The politics of aesthetics*, стр. 60. То не значи да је сваки аутор који започне тематизацију односа између уметности и политике нужно и непосредно мотивисан Хегеловом естетиком, али свакако упућује на чињеницу да су тематизације